

Το 2013 κρίθηκε η δημοσιονομική αντοχή και βούληση της Ελλάδας να μείνει στο ευρώ. Η δημοσιονομική μάχη τείνει να κερδηθεί. Το 2014 και το 2015 θα κριθεί η ικανότητα της Ελλάδας να μείνει στο ευρώ και να επανέλθει στην ΕΕ ως κανονικό μέλος. Ας είμαστε σαφείς. Κανείς «ξένος» δεν μας δείχνει την πόρτα. Αυτό παίχτηκε και ζυγίστηκε το 2011. Σήμερα κρίνεται αν εμείς θα δημιουργήσουμε τις κατάλληλες πολιτικές συνθήκες ώστε η συμμετοχή μας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι να γίνει αποδεκτή από την κοινωνία. Οχι ως αναγκαίο κακό, αλλά ως εθνική επωφελής επιλογή. Να είμαστε και πάλι σαφείς. Η διακινδύνευση της θέσης μας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι δεν θα προκύψει από μια καθαρή απόφαση εξόδου από αυτό. Ο ΣΥΡΙΖΑ επισήμως προσπαθεί να αποστασιοποιηθεί από προηγούμενες τοποθετήσεις του. Η Χρυσή Αυγή από τα δεξιά, το ΚΚΕ και ο ακροαριστερός χώρος εκτός αλλά και εντός ΣΥΡΙΖΑ, που έχουν υποστηρίξει την έξοδο, δεν πρόκειται να μας κυβερνήσουν. Το πρόβλημα δεν θα προκύψει με απόφαση, αλλά «διά της διολισθήσεως». Εφόσον δηλαδή τα επόμενα χρόνια η Ελλάδα βαλτώσει σε μια κατάσταση όπου η έξοδος από την κρίση θα παραμένει επισφαλής, η οικονομία θα παλινωδεί μεταξύ ανάκαμψης και νέας ύφεσης, οι κυβερνήσεις θα αποδεικνύονται αναποτελεσματικές και αναλώσιμες. Βεβαίως, οι δυνάμεις της δραχμής εξακολουθούν να υπάρχουν και δεν έχουν εγκαταλείψει την προσπάθεια. Εσχάτως τη συναρτούν με αυτό που κυκλοφορεί ως «κυβερνητική παρένθεση ΣΥΡΙΖΑ». Για ορισμένα επιχειρηματικά συμφέροντα, μια κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ λόγω των αντιθέσεων και της απροετομασίας της, μπορεί να καταλήξει η ίδια, με τη συγκατάθεση ίσως και των Ευρωπαίων, στη «φυγή» προς το εθνικό νόμισμα. Παράλληλα, άλλοι κύκλοι ακροδεξιοί, μέσα και έξω από τους μηχανισμούς, αναδιοργανώνονται ελπίζοντας ότι σε μια τέτοια εξέλιξη θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν την πιθανή ανομική κατάσταση.

Και πάλι, όμως, η εξέλιξη δεν θα κριθεί από τα παιχνίδια τέτοιων δυνάμεων. Η Ελλάδα θα αποφύγει την προοπτική της στασιμότητας στο προσεχές μέλλον αν γίνει πιο «συμβατό» πολιτικά με την Ευρώπη. Η Ελλάδα της χρεοκοπίας ξαναέζησε μία από εκείνες τις φάσεις που η απόστασή της από την Ευρώπη μεγαλώνει. Οχι μόνο οικονομικά, αλλά πολιτικά. Οχι μόνο «αντικειμενικά» αλλά και κοινωνικοψυχολογικά. Πότε η Πλατεία Ταχρίρ, πότε ο Τσάβες, πότε η Αργεντινή και η Βενεζουέλα, πότε τα φαντάσματα του Χίτλερ και των ταγματών εφόδου, έγιναν τόποι και πρόσωπα καταφυγής του αριστερού και δεξιού αντιευρωπαϊσμού που τροφοδοτήθηκε από την κοινωνική απόγνωση και τον θυμό. Συγκρίνοντας τις εκλογικές αναμετρήσεις στις ευρωπαϊκές χώρες που χτυπήθηκαν από την κρίση, η Ελλάδα κινήθηκε μέσα στις γενικές τάσεις, διακρίθηκε όμως για ορισμένες χαρακτηριστικές πρωτοτυπίες. Δεν υπάρχει κυβερνητικό κόμμα που να κατέρρευσε όπως το ΠαΣοΚ, δεν υπάρχει κόμμα της ευρωπαϊκής ριζοσπαστικής Αριστεράς που να εκτοξεύτηκε στα ύψη όπως ο

Κίνηση ή στασιμότητα

ΤΟΥ ΠΑΝΗ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

“

Το νέο πρόταγμα είναι η εθνική ανασυγκρότηση της Ελλάδας μέσα στην Ευρώπη. Η φιλοευρωπαϊκή δημοκρατική προοδευτική παράταξη είναι φορέας αξιών, παραδόσεων και πολιτικής εμπειρίας που μπορούν να συμβάλουν και να δώσουν προσανατολισμό στο νέο πρόταγμα

ΣΥΡΙΖΑ, δεν υπάρχει νεοναζιστικό μόρφωμα που να γνώρισε την επιτυχία της ΧΑ. Οι βασικές αιτίες που προκάλεσαν τις ελληνικές πρωτοτυπίες είναι ευδιάκριτες. Ο εθνικισμός που επίμονα καλλιεργήθηκε από τον αριστερό και δεξιό πολιτισμικό αντιδυσικισμό, παράλληλα με την αδυναμία του φιλοευρωπαϊκού λόγου να παραγάγει τη δική του εκδοχή λαϊκότητας, εξηγούν αρκετά πράγματα. Η κατάρρευση του ΠαΣοΚ και η μετακόμιση μεγάλου μέρους του στον ΣΥΡΙΖΑ έχουν ασφαλώς ποικίλες αιτίες, όλες όμως συναντώνται στο κρατικιστικό - πελατειακό μοντέλο που κυριάρχησε, έγινε κοινή ιδεολογία και βαθμιαία ξέφυγε από τον δημοσιονομικό και τον ορθολογικό έλεγχο της πολιτικής εξουσίας. Τα κυβερνητικά κόμματα και οι αριστερές αντιπολιτεύσεις έγιναν διαχειριστές και ταυτόχρονα υποχείρια αυτού το συστήματος. Η ουσιαστική ομογενοποίησή τους διευκόλυνε τις «μετακομίσεις», πρωτίστως μεταξύ «γειτόνων», αλλά και τη διασπορά του ΠαΣοΚ προς πάσα κατεύθυνση.

Ο κίνδυνος της στασιμότητας, της αναδίπλωσης της Ελλάδας στον εαυτό της, βρίσκεται ακριβώς στη διαιώνιση αυτού του συστήματος. Οσο αυτό θα αναπαράγεται τόσο η Ελλάδα θα μένει πολιτικά και οικονομικά σε επισφαλή θέση. Στην παρούσα φάση η αναπαραγωγή του γίνεται μέσω της επικράτησης του μικρού δικομματισμού ΝΔ - ΣΥΡΙΖΑ. Ασφαλώς, δεν φταίει ο δικομματισμός αυτός καθαυτός. Φταίει ο συγκεκριμένος, γιατί δεν προκύπτει από την αυτοκριτική υπέρβαση των παθογενειών του παρελθόντος, αλλά τείνει στην επανάληψη, στη διαχείριση του ίδιου συστήματος, έστω και αν είναι πιο συρρικνωμένο και φτωχότερο. Ενα κρατικιστικό

- πελατειακό σύστημα, ένα ψιλοδι-αλυμένο συντεχνιακό κράτος που δεν είναι ο χώρος παραγωγής του δημοσίου συμφέροντος, αλλά πεδίο στο οποίο επιμέρους συμφέροντα, συντεχνίες, άτομα και κομματικές ομάδες οργανώνονται για να ιδιοποιηθούν σε ιδιωτική βάση δημόσιους πόρους και προνόμια. Ενας πολωμένος στα όρια του εμφυλίου κομματικός ανταγωνισμός που δεν μπόρεσε να βρει ούτε τον ελάχιστο κώδικα συνεννόησης, όπως συνέβη σε όλες τις άλλες χώρες της κρίσης. Μια υπερκομματική και συντεχνιακή ομερτά που καλά κρατεί παρά την πόλωση.

Ο πολωμένος κομματικός ανταγωνισμός είναι πιθανό να τροφοδοτήσει τον μικρό δικομματισμό. Προς το παρόν όμως, οι πολίτες στέκονται δύσπιστοι και ένα σεβαστό ποσοστό προσδοκά κάτι νέο που θα προκύψει από την επαναθεμελίωση της ευρύτερης δημοκρατικής προοδευτικής παράταξης. Διαισθάνεται ότι έτσι θα αποκτήσει η χώρα ένα πιο υγιές και λειτουργικό κομματικό σύστημα. Ειπώθηκε ότι σε περιόδους πόλωσης δεν υπάρχει χώρος για το Κέντρο. Μα το ζητούμενο δεν είναι ένα ενδιάμεσο κεντρώο μαξιλαράκι στον ενδεχόμενο δικομματισμό. Ούτε κανέναν προτείνει έναν αναχρονισμό που θα γύριζε στο προδικτατορικό «Κέντρο» ή σε μια soft «μπλερική» Κεντροαριστερά την ώρα που η εθνική κρίση απαιτεί φορείς ικανούς να προωθήσουν ριζικές αλλαγές στο κράτος και το μοντέλο ανάπτυξης. Εξάλλου, στην Ελλάδα, οι μεγάλες παρατάξεις δεν στοιχίζονται ακολουθώντας το κλασικό δυτικό σχήμα που θέλει την Αριστερά να μάχεται υπέρ της ισότητας και της αύξησης των κοινωνικών δαπανών και τη Δεξιά να υποστηρίζει την ατομική ελευθερία, την επιχειρηματικότητα και τη μείωση της φορολογίας. Και η δομή του ελληνικού μικροκαπιταλισμού λίγα περιθώρια αφήνει για τη θεώρηση της αναπαράθεσης Αριστεράς - Δεξιάς με τους κλασικούς «ταξικούς» όρους της εκβιομηχανισμένης Δύσης.

Στην Ελλάδα οι μεγάλες παρατάξεις συγκροτούνταν στο μέτρο που αναλάμβαναν να φέρουν εις πέρας ένα εθνικό πρόταγμα (το κράτος δικαίου στη δεκαετία του '60, τη θεμελίωση της μεταπολιτευτικής δημοκρατίας, την ένταξη στον στενό πυρήνα της ΕΕ). Μέσα σε αυτό το εθνικό πρόταγμα μεταγγιζόταν και συναρθρώνονταν η πολιτική ιδεολογία (συντηρητική, φιλελεύθερη, αριστερή). Ωφελιμνή ήταν η παράταξη που εξέφραζε την Κίνηση σύμφωνα με το πνεύμα της εποχής, αφήνοντας για τους άλλους τη στασιμότητα. Σήμερα βρισκόμαστε στην έναρξη μιας τέτοιας ιστορικής φάσης, καθώς το νέο πρόταγμα είναι η εθνική ανασυγκρότηση της Ελλάδας μέσα στην Ευρώπη. Η φιλοευρωπαϊκή δημοκρατική προοδευτική παράταξη είναι φορέας αξιών, παραδόσεων και πολιτικής εμπειρίας που μπορούν να συμβάλουν και να δώσουν προσανατολισμό στο νέο εθνικό πρόταγμα. Αρκεί να κινηθεί γρήγορα και να συγκροτηθεί μέσα από μια ανοιχτή πολιτική διαδικασία.

Ο Ι. Βούλγαρης είναι καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Πανεπιστημίου

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ

ΤΟΥ Δ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Σαν λαγός στα φώτα

Το 2012 το ερώτημα ήταν αν η Ελλάδα θα πάει στη δραχμή. Δεν πήγε. Το 2013 η απορία ήταν αν θα αντέξει η κυβέρνηση. Αντέξε. Το 2014 ο προβληματισμός είναι αν θα έχουμε εκλογές. Ο ΣΥΡΙΖΑ τις προεξοφλεί. Το κυβερνητικό επιτελείο υπενθύμισε ότι η θητεία αυτής της κυβέρνησης λήγει το 2016. Και εκεί βρισκόμαστε.

Υπάρχει, φυσικά, και άλλη απάντηση στον προβληματισμό. Ασφαλώς και θα έχουμε κάλπες το 2014. Είναι το μόνο σίγουρο. Μόνο που θα είναι αυτοδιοικητικές και ευρωεκλογές. Το παράξενο είναι ότι ουδείς προετοιμάζεται σοβαρά για αυτές. Μια άλλη αιθαλομίχλη που δεν οφείλεται στα τζάκια αλλά σε αδράνεια ένθεν κακείθεν καλύπτει το προεκλογικό τοπίο. Ποιοι θα είναι υποψήφιοι στους μεγάλους δήμους και τις περιφέρειες; Παραμένει άγνωστο προς το παρόν, καθώς ούτε η μία πλευρά ούτε η άλλη έχει φανερώσει τις προθέσεις της. Αν, βέβαια, υποθέσουμε ότι έχει διαμορφωμένη στρατηγική.

***

ΤΟ ΚΕΝΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ έσπευσαν ήδη να εκμεταλλευθούν ο Καμίνης, ο Μπουτάρης - και ο Κασιδιάρης. Ειδικά στην Αθήνα είναι άγνωστο αν η ΝΔ θα πάει με «σοφτ» ή «σκληρό» υποψήφιο. Δεν είναι κάτι χωρίς σημασία. Ακριβώς όπως η επιλογή σκληρού ή μαλακού μείγματος ελαστικών προσδιορίζει τον αριθμό των πιτ στοπ στη Φόρμουλα 1, έτσι και η επιλογή σκληρού ή μαλακού υποψηφίου από τη ΝΔ στην Αθήνα επηρεάζει τις συμπεριφορές ψηφοφόρων που εκτείνονται σε μια οριζόντια γραμμή που ξεκινάει από τον Κασιδιάρη και φθάνει ως τον Καμίνη.

Η αδράνεια αυτή είναι, ομολογουμένως, παράξενη. Η προβολή του αποτελέσματος των ευρωεκλογών επάνω στις αυτοδιοικητικές θα παίξει μεγάλη σημασία τον Μάιο. Όπως θα παίξει και η αποχή. Φυσικά, το πολιτικό μικροκλίμα της περιόδου εκείνης θα επηρεάσει. Αλλά και πάλι το ποια θα είναι τα πρόσωπα θα μετρήσει για το αν και ποιοι ψηφοφόροι θα πάνε να ψηφίσουν ή όχι. Το λογικό θα ήταν να «δείξει» κανείς τους υποψηφίους του από νωρίς. Και είναι μια λογική που ισχύει εξίσου για την κυβέρνηση, όπως και για την αξιωματική αντιπολίτευση. Και αυτό γιατί θα αλλάξει την ατζέντα. Οπότε ο ΣΥΡΙΖΑ θα βγει από τον ψυχαναγκασμό του να λείει κάθε δέκα ημέρες κάτι για την οικονομία που θα το μετανιώσει αργότερα. Ενώ για την κυβέρνηση θα είναι ένας χρήσιμος αντιπερισπασμός από τα φορολογικά, το πετρέλαιο και διάφορες άλλες δυστυχίες της πολιτικής της.

***

ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ, σαν τον λαγό που είναι μαγνητισμένος από τα φώτα του οχήματος, τόσο οι μεν όσο και οι δε φαίνονται αποσβολωμένοι από την επικαιρότητα. Αλλά και από τις απαιτήσεις της εποχής. Στην κυβέρνηση - και ειδικά στο Μαξίμου - έχουν τις υποχρεώσεις της ελληνικής προεδρίας. Δεν είναι λίγο. Στον ΣΥΡΙΖΑ, ο Τσίπρας αποφάσισε να φορτωθεί τον ρόλο του υποψηφίου της Ευρωπαϊκής Αριστεράς για την καρέκλα του Μπαρόζο. Δεν είναι εντελώς βέβαιο ότι είναι καλή ιδέα. Κάπως έτσι πορευόμαστε...